

Metrum

Metrum to regularne następstwo akcentów, porządkujące rytm

Oznaczenie metryczne mówi nam o tym, co ile podstawowych jednostek metrycznych przypada **akcent** i, oczywiście, co jest podstawową jednostką metryczną. Cyfry mówią „ile” (górną cyfrą) „czego” (dolną) jest w każdym **takcie**. Na przykład $3/8$ mówi, że w każdym takcie będą trzy ósemki, $2/4$ – że dwie ćwierćnoty.

Akcent metryczny nie ma nic wspólnego z akcentem rozumianym wykonawczo, jako głośniejszemu, ostrzejszemu, wyraźniej zaatakowanemu **dźwiękowi**. Instrumenty mechaniczne niezdolne do różnicowania **dynamiki** (pozytywki, prymitywne monofoniczne dzwonki w telefonach komórkowych – można je już spotkać tylko w muzeum) doskonale oddają metra i to nie tylko to, że muzyka jest „na dwa” albo „na trzy”, ale także to, czy w utworze jest przedtakt, czy go nie ma.

Wyróżniamy wiele rodzajów metrum, między innymi **parzyste** ($2/4$, $4/4$, $6/8$) i **nieparzyste** ($3/4$, $3/8$, $9/8$, a także rzadkie $5/4$, $7/4$, $11/4$). Jak widać, $6/8$ jest parzyste, a $3/4$ nieparzyste, mimo że takty te są tej samej długości (sześć ósemek). Trzeba bowiem pamiętać, że oznaczenie metryczne nie jest ułamkiem i skracać go nie można. Ósemki w metrum $3/4$ ułożone są w trzy grupy, wedle ćwierćnot, i mają jeden akcent na „raz” (oraz każda pierwsza ósemka w obrębie danej ćwierćnoty jest odrobinę mocniejsza od drugiej). Ósemki w metrum $6/8$ grupują się po trzy, początek każdej trójki ma swój akcent (ten drugi odrobinę lżejszy od pierwszego).

Wyróżnia się też metra **dwudzielne** ($2/4$, jeden akcent na pierwszej ćwierćnotę), **trójdzielne** ($3/4$, jeden akcent) i **czterodzielne** ($4/4$, dwa akcenty: na „raz” i na „trzy”). Ale w tym podziale nie mieści się $6/8$ ani $5/4$.

Są też metra **proste i złożone**. Proste mają jeden akcent w takcie ($2/4$, $3/8$, $3/4$), złożone więcej niż jeden ($6/8$, $4/4$). Metrum $7/4$ i $5/4$, a zwłaszcza $5/8$, bywają proste lub złożone w zależności od kontekstu. Czasem to wyraźne metra złożone ($7 = 4\ 3$; $5 = 3\ 2$), czasem, zwłaszcza w muzyce ludowej, „pięciorka” jest metrum prostym. $4/4$ może być nie tylko prościwym metrum dwudzielnym (RAZ dwa TRZY cztery) ale także skomplikowanym metrum złożonym, w którym osiem ósemek pogrupowanych jest w trzy grupy: 3, 3 oraz 2 ósemki. To typowy schemat rytmiczny wielu tańców latynoamerykańskich (przede wszystkim, choć nie tylko, milongi – nie mieszać z *Tangiem milonga*) oraz częsty element w muzyce heavy metal.

Metrum zaczęto stosować dość późno; w takim znaczeniu jak dziś, dopiero w czasach **baroku**. Dlatego istnieje wiele zjawisk, które zmieniają podstawowy schemat akcentów metrycznych. Wyraźnie widać to w tańcach, które korzeniami sięgają dawnych czasów: **sarabanda**, na $3/4$, ma akcent na „dwa”, nie na „raz”. W **polonezie** pojawia się akcent na ostatnią ósemkę w takcie – „trzy-i”, ale jest też główny akcent w okolicach „raz” – to znaczy albo na „raz”, jeśli nie ma synkopy, albo na „raz-i”, jeśli synkopa jest.

Akcenty metryczne mogą być modyfikowane nie tylko przez schemat tańca, ale także przez takie zjawiska, jak **polimetria**, **synkopa** i **hemiola**.